

PROGRAM PILOTAŻOWEGO ZWALCZANIA INWAZYJNYCH GATUNKÓW OBCYCH

Niecierpek pomarańczowy *Impatiens capensis* oraz niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera* należą do inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia, zagrażających różnorodności biologicznej naszego kraju. Częściej spotykany, niecierpek gruczołowaty, pochodzi z Himalajów. Został wprowadzony do Polski pod koniec XIX wieku, jako roślina ozdobna i miododajna. Poza uprawą stwierdzono go po raz pierwszy w 1890 r., na Dolnym Śląsku. Obecnie występuje w całym kraju, kolonizując zwłaszcza doliny rzeczne.

Z kolei, pochodzącego z Ameryki Północnej, niecierpka pomarańczowego spotkać można wokół brzegów Zalewu Szczecińskiego i Jeziora Dąbie, gdzie wkracza do łągów olszowych, zarośli wierzbowych, szuwarów oraz nadrzecznych zbiorowisk okrajkowych. Jego występowanie na obszarze Polski zostało stwierdzone po raz pierwszy w 1987 roku, w okolicach Trzebieży, na brzegach szlaku wodnego Szczecin-Świnoujście.

Niecierpek pomarańczowy jest jednoroczną rośliną zielną, rozmnażającą się wyłącznie za pomocą nasion. Jego jasnozielona, często błyszcząca i nieco przezwitująca łodyga jest wzniesiona, zwykle rozgałęziona, naga, mięsista i krucha. Osiąga od 0,2 do 1,5, maksymalnie 2,3 m wysokości. Liście niecierpka pomarańczowego ułożone są skrętolegle na łodydze, mają blaszkę cieką, nagą i matową, o kształcie eliptycznym do jajowatego i grubo ząbkowanym brzegu. Kwiaty niecierpka pomarańczowego wyrastają z kątów górnych liści pojedynczo lub po 2-3 na szypułce. Roślina wytwarza dwa typy kwiatów: chasmogamiczne (otwierające się, zapylane przez owady, pomarańczowe lub żółtopomarańczowe, do 25 mm długości, z ostrogą zawierającą nektar) oraz klejstogamiczne (zamknięte, samopylne, około 1 mm długości). Owocem jest gwałtownie pękająca torebka, wyrzucająca nasiona na odległość do 2 m. Nasiona mogą unosić się na wodzie do 200 dni, w ten

sposób pokonują znaczne odległości. Badania naukowe wskazują na to, że niecierpek pomarańczowy może wypierać rodzimego niecierpka pospolitego *Impatiens noli-tangere*, konkurując z nim o zasoby środowiska. Może wpływać na warunki abiotyczne ekosystemu przez silne ocienienie i/lub wzmożoną erozję. Prawdopodobna jest też konkurencja z rodzimymi gatunkami roślin o zapylacze, ze względu na bogaty w cukry i aminokwasy nektar.

W eliminacji inwazyjnych niecierpków stosowane są różne metody, których skuteczność wymaga sprawdzenia w warunkach lokalnych. Jest to przedmiotem projektu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska pn. „**Opracowanie zasad kontroli i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych wraz z przeprowadzeniem pilotażowych działań i edukacją społeczną**”.

W ramach programu pilotażowego zwalczania, w rezerwacie przyrody Olszanka, w gminie Stepnica, zespół ekspertów z Uniwersytetu Szczecińskiego, współpracujących z konsorcjum w składzie: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach oraz firma Eco Future Tomasz Mroczkowski, testuje usuwanie niecierpka pomarańczowego metodą 4-, 5- i 7-krotnego wrywania/koszenia roślin w czasie jednego sezonu wegetacyjnego. Zdobyte doświadczenia pozwolą zarekomendować najlepszy wariant tej metody.

Monika Myśliwy, Helena Więclaw